



מרכז המידע למודיעין ולטרור  
על שם אלוף מאיר עמית  
המרכז למורשת המודיעין (מל"מ)

## זרקור לאיראן

פברואר 2011 – בהמן 1389  
לשבוע שבין 27/1/11 – 3/2/11  
עורך: רז צימט



### במוקד אירועי השבוע:

- ✓ איראן בעקבות המהומות במצרים: שביעות רצון מצד המשטר; גילויי תמיכה לצד תסכול בקרב הרפורמיסטיים.
- ✓ חודש וחצי לרפורמה בסובסידיות: בכירים איראנים מביעים שביעות רצון מהשלכות התוכנית.
- ✓ אחריות אישית מיניסטרילית באיראן: המג'לס הדיח את שר התחבורה בשל ריבוי תאונות.
- ✓ משבר ביחסי איראן-הולנד בעקבות הוצאתה להורג של אזרחית בעלת אזרחות הולנדית.
- ✓ תמונות השבוע: המג'לס אישר את מינויו של עלי-אכבר אצ'חי לתפקיד שר החוץ.

### איראן בעקבות המהומות במצרים: שביעות רצון מצד המשטר; גילויי תמיכה לצד תסכול בקרב הרפורמיסטיים

המהומות הקשות במצרים עמדו השבוע במוקד תשומת הלב גם באיראן. בדומה לנפילת משטרו של נשיא תוניסיה, זין אל-עאבדין בן-עלי, ב-14 בינואר 2011, עוררו גם ההתפתחויות במצרים שביעות רצון בקרב גורמים המזוהים עם המחנה השמרני באיראן. ההתפתחויות בעולם הערבי משקפות בראיית המשטר האיראני את מגמת היחלשותם של המשטרים המתונים והפרו-מערביים באיזור ויוצרות הזדמנות לביצור מעמדה האיזורי של איראן. במהומות במצרים לא ניכרה אומנם עד כה מעורבות משמעותית של חוגים אסלאמיים, ובראשם תנועת "האחים המוסלמים". אף על-פי כן טענו גורמים איראנים רשמיים לזיקה בין המהפכה

האסלאמית באיראן (1979) לבין המהומות האחרונות בעולם הערבי ואף הדגישו את הבסיס האסלאמי הניצב, לכאורה, מאחוריהן. יזכר, כי איראן מציינת החודש מלאת 32 שנים למהפכה האסלאמית. סמיכות הזמנים בין המהומות במצרים לחגיגות המהפכה מספקת בידי איראן הזדמנות טובה להשוות בין המרי האזרחי במצרים לבין המהפכה שהובילה להפלת משטרו של השאה בשנת 1979.

דרשן תפילות יום השישי בטהראן, איתאללה אחמד ח'אתמי, התייחס בדרשתו ביום שישי האחרון (28 ינואר) להתפתחויות בעולם הערבי ואמר, כי אלה מהוות "רעשי משנה" של המהפכה האסלאמית באיראן. הוא ציין, כי שליטים המנהלים מאבק נגד הדת, כדוגמת הרודן המצרי, חסני מבארכ, צפויים בהתאם לקוראן ליפול בסופו של דבר. ח'אתמי גרס, כי המעצמות מנסות להסתיר את הבסיס הדתי הניצב מאחורי ההתקוממויות בתוניסיה ובמצרים וטוענות, כי הן נובעות מתפישת עולם דמוקרטית וליברלית. האסלאם הוא שניצב, לטענת ח'אתמי, בבסיס ההתפתחויות בעולם הערבי. הוא הביא כראיה לטענתו את העובדה, כי המפגינים בתוניסיה נשאו קריאות אללה אכבר במהלך ההפגנות וכי המהלך הראשון בו הם נקטו לאחר הפלת הנשיא היה לארגן תפילות המוניות במסגדים. איש הדת הבכיר ציין, כי האירועים האחרונים מבטאים את היווצרותו של מזרח תיכון חדש המבוסס על האסלאם ועל דמוקרטיה דתית (פארס, 28 ינואר).

גם איש הדת האולטרה-שמרני, איתאללה מחמד-תקי מצבאח-יזדי, הצביע על קשר בין המהפכה האסלאמית לבין ההתפתחויות בתוניסיה ובמצרים. בפגישה עם תלמידי דת אמר מצבאח-יזדי, כי הודות למהפכה האסלאמית באיראן מתקוממים כיום גם העמים המוסלמים בתוניסיה, במצרים ובמדינות ערביות נוספות כנגד האימפריאליזם והמשטרים המדכאים בהתאם למודל, שהציבה בפניהם המהפכה (איסנ"א, 27 ינואר).



סטודנטים מפגינים מול הלשכה לשמירת האינטרסים של מצרים בטהראן, 29 ינואר

ביטוי לתמיכתה של איראן במהומות במצרים ניכר בתגובתו של דובר משרד החוץ האיראני, ראמין מהמן-פרסת, לאירועים. המהומות נועדו, לדבריו, לממש את דרישותיהם הלאומיות והדתיות הצודקות של אזרחי מצרים. הוא קרא לשלטונות מצרים להאזין לקולו של העם, להימנע מעימות אלים עם המפגינים ולאפשר להם לממש את דרישותיהם (סוכנויות הידיעות, 29 ינואר). גם יו"ר המג'לס, עלי לאריג'אני, הביע תמיכה בהתקוממויות במצרים ובתוניסיה ואמר, כי הגיעה העת להפיל את "משטרי הבובות הרודניים" (אירנ"א, 30 ינואר).

שביעות רצונה של איראן לנוכח ההתפתחויות בעולם הערבי באה לידי ביטוי גם בעיתונות האיראנית המזוהה רובה ככולה עם הזרם השמרני והתייחסה לנשיא מבארכ בתואר "פרעה המצרי". היומון ג'מהורי-אסלאמי, שאימץ בשנים האחרונות קו תקיף במיוחד ביחס למשטר במצרים, העריך, כי נפילתו הצפויה של משטר מבארכ מבטא את גורלם הצפוי של משטרים ערביים נוספים. השחיתות במדינות ערב, העוני, פערי המעמדות, הדיכוי, תלותם של המשטרים הערבים במעצמות האימפריאליסטיות והשפעת הציונות עליהם – כל אלה גרמו ל"מחלה הממארת" ממנה הם סובלים, נכתב במאמר מערכת שפרסם היומון ב-29 בינואר.

היומון הישווה את הצהרותיהם של בכירים אמריקאים בנוגע ליציבותו לכאורה של המשטר המצרי להצהרותיהם של בכירים אמריקאים בשנת 1978 בנוגע ליציבות משטרו של השאה, מחמד רזא פהלוי. לא ניתן להתעלם מהגל המהפכני השוטף את העולם הערבי מצפון-אפריקה ועד למפרץ הפרסי וצפוי להביא לנפילתם של הרודנים במזרח התיכון ולפתיחת עידן חדש בתולדות העולם האסלאמי, גרס ג'מהורי-אסלאמי.

היומון כיהאן בירך אף הוא על ההתפתחויות במצרים. במאמר מערכת, שהתפרסם ב-30 בינואר, הדגיש היומון את התפקיד המרכזי שמילאה מצרים בשירות האינטרסים האמריקאים. מצרים פעלה לחיזוק הקשרים בין העולם הערבי והמוסלמי לבין ישראל, סייעה לבצר את מעמדה של ארצות-הברית באיור ושימשה עבודה גורם מאזן במסגרת מאבקה נגד עוצמתה האזורית הגוברת של איראן. היומון העריך, כי גם תמיכת הממשל האמריקאי במצרים לא תסייע הפעם להצלת משטרו של הנשיא מבארכ. בין אם ארצות-הברית רוצה בכך ובין אם לאו, גרס כיהאן, הרכבת של נפילת הרודנים במזרח התיכון יצאה לדרך.

גם גורמים המזוהים עם האופוזיציה הרפורמיסטית האיראנית ביטאו בימים האחרונים תמיכה במאבקו של העם המצרי נגד משטרו של הנשיא מבארכ. בשונה מתגובותיהם של בכירים איראנים וגורמים המזוהים עם המשטר הבלויטו מתנגדי המשטר את הקשר הקיים, לטענתם, בין המרי האזרחי במצרים לבין תנועת המחאה, שפרצה באיראן בעקבות הבחירות לנשיאות איראן ביוני 2009.



קריקטורה של ניכ אהנג כות'ר (Nikahang Kowsar), מתוך הבלוג: ח'ודנויס (Khodnevis), 1 פברואר

בעקבות ההפגנות במצרים פרסם מנהיג האופוזיציה הרפורמיסטית, מיר-חסיין מוסוי, גילוי דעת מיוחד ובו תגובה ראשונה להתפתחויות הדרמטיות בעולם הערבי. בגילוי דעת זה קשר מוסוי בין התפתחויות אלה לבין ההפגנות העממיות, שפרצו באיראן בשנה שעברה והיוו, לטענתו, "נקודת הפתיחה" של האירועים בעולם הערבי. הסיסמה "היכן הקול שלי?", שנישאה ברחובות איראן בעקבות זיוף תוצאות הבחירות לנשיאות, הגיעה בעקבות זיוף תוצאות הבחירות לפרלמנט המצרי לרחובות מצרים והפכה לסיסמה: "העם רוצה בהפלת המשטר".

מוסוי הצביע על המכנה המשותף לכל המשטרים הנמצאים בתהליכי קריסה בעולם הערבי ובמזרח התיכון: משטרים אלה נאבקים בחופש הביטוי, מטילים מגבלות קשות על אמצעי התקשורת, על האינטרנט ועל הרשתות החברתיות ומשליכים את מתנגדיהם לבתי הכלא. הוא גרס, כי "יום הזעם" במצרים הוא תוצאה של השחיתות השלטונית, הדיכוי וההוצאות להורג במצרים. אילו היה המשטר המצרי מכבד את רצון עמו ולא מזייף את תוצאות הבחירות, לא היה העם דורש את הפלתו. בהתייחסות מרומזת – אם כי ברורה – לקשר בין המהומות במצרים לבין המצב הפנימי באיראן ציין מוסוי, כי "הפרעונים" נוהגים לשמוע את קולו של העם רק כאשר הדבר מאוחר מדי. מוסוי סיכם את גילוי הדעת שלו בהבעת תמיכה בשם העם האיראני במאבקם של העמים במצרים ובתוניסיה למימוש זכויותיהם (כלמה, 29 ינואר).



מתוך הבלוג של מהדי סחרח'יז, <http://onlymehdi.saharkhiz.net>, 27 ינואר

בלוגרים המזוהים עם האופוזיציה הרפורמיסטית התייחסו אף הם להתפתחויות במצרים. בדומה לתגובות, שעוררה ההפיכה בתוניסיה, הביעו גם הפעם גולשים איראנים תסכול נוכח הישגי תנועת המחאה העממית בעולם הערבי לעומת כישלונה של האופוזיציה הרפורמיסטית באיראן. אחד הבלוגרים הישווה בין מחמד אל-בראדעי, מראשי האופוזיציה המצרית, לראשי האופוזיציה הרפורמיסטית באיראן, מיר-חסיין מוסוי ומהדי כרובי. הוא ציין, כי בשונה מאל-בראדעי, שקורא להפלת המשטר המצרי ולכינון ממשלה חדשה המבוססת על דמוקרטיה, מוסוי וכרובי לא קראו תיגר כנגד עקרונות המשטר הנוכחי באיראן המבוסס על תפיסת "שלטון חכם ההלכה" והסתפקו בקריאה לרפורמות חלקיות ולחזרה לעקרונות חוקת הרפובליקה האסלאמית (<http://irangreenrevolution.wordpress.com>).

בלוגר אחר ביטא את תסכולו בפרפרזה על דברי השאה, מחמד רזא פהלוי, למרגלות קברו של המלך כורש במהלך חגיגות 2,500 שנה למלוכה האיראנית בשנת 1971: "שן בשלווה, המלך כורש, כי אנחנו ערים". הבלוגר פרסם בבלוג שלו ([vivaparasi.glogspot.com](http://vivaparasi.glogspot.com)) את המשפט הבא: "פרעה, האם אתה ער? עמך התקומם. כורש, שן, כי כולנו ישנים".

## **חודש וחצי לרפורמה בסובסידיות: בכירים איראנים מביעים שביעות רצון מהשלכות התוכנית**

חודש וחצי לאחר תחילת מימוש הרפורמה במדיניות הסובסידיות הביעו השבוע בכירים איראנים שביעות רצון מהשלכותיה החיוביות על כלכלת איראן.

בראיון, שהעניק שר הכלכלה, שמס אל-דין חסיני (Shamsoldin Hosseini), לסוכנות הידיעות מהר (Mehr) ציין השר, כי כבר עתה ניכרות השלכותיה החיוביות של התוכנית, בעיקר בנוגע לחסכון באנרגיה. בחלק ממוצרי האנרגיה ניכר, לדבריו, חסכון של כ-20 אחוזים ביחס לתקופה שקדמה ליישום הרפורמה. חסכון זה תורם משמעותית לכלכלת איראן והוא ניכר לא רק בתחום האנרגיה, כי אם גם בירידה המשמעותית בבזבז לחם. חסיני העריך, כי הישגי התוכנית יתרחבו עוד יותר בעתיד.

השר מסר, כי גם בעתיד מתכוונת הממשלה להפקיד את הקצבאות בחשבונותיהם של האזרחים אחת לחודשיים, כיוון שהדבר מאפשר ניהול טוב יותר של כלכלת משק הבית ותורם לצמצום ההוצאות מצד האזרחים. עוד עדכן השר, כי בשלב זה לא צפוי שינוי בגובה ההפקדות גם ביחס למשפחות המשתייכות לשכבות החלשות בחברה (מהר, 31 ינואר).

גם הנשיא אחמדינז'אד הביע שביעות רצון מיישום הרפורמה במדיניות הסובסידיות. בנאום שנשא בראשית השבוע בפני המג'לס אמר הנשיא, כי החיסכון בצריכת האנרגיה, שהושג כתוצאה מהרפורמה, גדול אף יותר מההערכות שקדמו למימושה. כל ההערכות, לפיהן הרפורמה צפויה להחריף את העוני ואת המצוקה בקרב האזרחים, התבררו כשגויות, אמר הנשיא. היו כאלה שטענו, כי התוכנית תפגע באזרחים בשלבי יישומה הראשוניים ולאחר מכן היא תהיה טובה עבורם. כעת, משהסתבר שהיא טובה גם בשלביה הראשונים, יש האומרים, כי פגיעתה תבוא לידי ביטוי בשלבים מאוחרים יותר. הנשיא הביע את ביטחונו, כי ככל שהזמן

יחלוף, ישתפר המצב הכלכלי כתוצאה מיישום הרפורמה. הנשיא גם ציין, כי החל מראשית השנה הפרסית הבאה (21 מרץ, 2011) צפויים המחירים לרדת (פארס, 30 ינואר). יצוין, כי הערכה זו מנוגדת להערכות פרשנים כלכליים, לפיהן צפויים המחירים להמשיך ולעלות גם בחודשים הקרובים בעקבות הרפורמה בסובסידיות. בתוך כך עדכן השבוע הבנק המרכזי, כי שיעור האינפלציה בחודש שעבר (23 דצמבר – 22 ינואר) הגיע ל-10.8 אחוזים. נתון זה מצביע על המשך מגמת העלייה באינפלציה בחודשים האחרונים: מ-8.8 אחוזים בחודש מרדאד (Mordad, 23 יולי – 22 אוגוסט), ל-8.9 אחוזים בחודש שהריור (Shahrivar, 23 אוגוסט – 22 ספטמבר), ל-9.2 אחוזים בחודש מהר (Mehr, 23 ספטמבר – 22 אוקטובר), ל-9.7 אחוזים בחודש אבאן (Aban, 23 אוקטובר – 22 נובמבר) ול-10.1 אחוזים בחודש אד'ר (Azar, 23 נובמבר – 22 דצמבר).

בראיון נרחב לסוכנות הידיעות פארס התייחס גם חבר המג'לס השמרני, מחמד רזא באהנר (Mohammad Reza Bahonar), לרפורמה במדיניות הסובסידיות. באהנר שיבח את התנהלות הממשלה ביישום הרפורמה אך טען, כי עדיין קיימים חששות לא מעטים בנוגע להשלכותיה בעתיד. בין היתר העלה חבר המג'לס חשש, כי הממשלה לא תשכיל להשקיע את ההכנסות הצפויות מהרפורמה לשיפורים הנדרשים במגזר היצרני, בתעשייה ובחקלאות. עוד הביע באהנר ספק בנוגע ליכולתה של הממשלה לאזן את הגרעון הצפוי כתוצאה מכך, שהיא נאלצה להפקיד את הקצבאות בחשבונות האזרחים עוד בטרם הובטחו הכנסותיה מביטול הסובסידיות. במקרה כזה עלולה, לדבריו, הממשלה להידרש ללוות כספים מהבנק המרכזי, דבר שיוביל להשלכות אינפלציוניות (פארס, 30 ינואר).

## **אחריות אישית מיניסטריאלית באיראן: המג'לס הדיח את שר התחבורה בשל ריבוי תאונות**

בצעד חריג הדיח השבוע המג'לס את שר התחבורה, חמיד בהבהאני (Hamid Behbahani), בהצבעת אי-אמון. 147 חברי מג'לס הצביעו נגד השר, 78 הצביעו בעדו ו-9 נמנעו מהצבעה. הסיבה המרכזית להדחתו של השר היא כישלונו בהתמודדות עם ריבוי התאונות האוויריות ותאונות הדרכים באיראן.

הנשיא אחמדינז'אד ושר התחבורה עצמו נעדרו מהדיון וספגו בשל כך ביקורת חריפה מצד יו"ר המג'לס וחברי המג'לס, שטענו כי אי-הופעת השר לדיון מנוגדת לחוקה ומבטאת זלזול מצד הנשיא במג'לס.

במהלך דיון ההדחה הואשם השר בניהול בלתי-ראוי של משרדו, באי-פיתוח מספק של רשת הכבישים ובהזנחת ציי המטוסים והרכבות, שהביאה לפגיעה קשה בבטיחותם (פרדא, 1 פברואר). בשנים האחרונות ידעה איראן מספר אסונות תעופה גדולים, שגבו מאות הרוגים. בנוסף נהרגו בתשעת החודשים הראשונים של השנה האיראנית הנוכחית למעלה מ-17 אלף בני-אדם.



דיון הדחת שר התחבורה במג'לס, 1 פברואר

חמיד בהבהאני ספג ביקורת חריפה בעקבות התרסקותו של מטוס חברת "איראן-אייר" בצפון-מערב איראן בראשית חודש ינואר. בהתרסקות המטוס מסוג בואינג-747, שהיה בדרכו מטהראן לעיר ארומיה (Orumiyeh), נהרגו קרוב ל-80 בני אדם. לאחר התאונה הצהיר השר, כי מספר התאונות האוויריות באיראן עודנו נמוך יחסית למספר התאונות האוויריות הממוצע בעולם. הצהרה זו עוררה ביקורת חריפה כנגד השר.

הדחתו של בהבהאני היא ההדחה הראשונה של שר בקדנציה הנוכחית של ממשלת אחמדינז'אד. בנובמבר 2008, במהלך תקופת כהונתה הקודמת של ממשלתו, הודח מתפקידו בהצבעת אי-אמון של המג'לס שר הפנים, עלי כרדאן (Ali Kordan), לאחר שהתברר, כי החזיק בתעודת דוקטור מזויפת.

## משבר ביחסי איראן-הולנד בעקבות הוצאתה להורג של אזרחית בעלת אזרחות הולנדית

ממשלת הולנד הקפיאה השבוע את קשריה הדיפלומטיים עם איראן במחאה על הוצאתה להורג של זהרא בהראמי (Zahra Bahrami), איראנית בעלת אזרחות הולנדית, שהורשעה באחזקת סמים ובסחר בהם.

בהראמי, ילידת איראן, נעצרה בדצמבר 2009 במהלך ביקור אצל קרובי משפחתה באיראן, לאחר שהשתתפה בהפגנות המחאה שפרצו לאחר הבחירות לנשיאות. בתחילה הואשמה בהראמי בפגיעה בביטחון המדינה, אך לאחר מכן טענו השלטונות, כי היא היתה חברה ברשת בינלאומית של מבריחי סמים לאיראן. הרשות השופטת טענה, כי לאחר מעצרה נתפסו בביתה 450 גרם של קוקאין ו-420 גרם של אופיום וכי היא אף מכרה 150 גרם של קוקאין. כמו כן נתפסו בביתה דרכונים של איראן, הולנד וספרד. דרכונה הספרדי היה, לטענת הרשויות האיראניות, מזויף.



שלטונות איראן הגיבו בתקיפות להודעת ממשלת הולנד על הקפאת קשריה עם איראן והאשימו אותה בהתערבות בענייניה הפנימיים. שגריר איראן בהולנד, כאט'ם ע'ריב-אבאדי ( Kazem Qaribabadi), קרא לממשלת הולנד לכבד את חוקיה של הרפובליקה האסלאמית. הוא טען, כי איראן אינה מכירה באזרחות כפולה והתייחסה, לפיכך, לבהראמי כאל אזרחית איראנית. הוא ציין, כי משפטה היה הוגן וכי היא קיבלה את כלל הזכויות להן הייתה זכאית, ובכלל זה הזכות למנות עורך דין ולקיים קשר עם בני-משפחתה. השגריר ציין, כי איראן פועלת בנחישות למיגור תופעת הסחר בסמים, שגובה אלפי קורבנות באיראן מדי שנה ופוגע גם במדינות אירופה. על מדינות אירופה להעריך את מלחמתה של איראן בסחר הסמים, אמר ע'ריב-אבאדי (פארס, 30 ינואר).

במקביל זימן משרד החוץ את שגריר הולנד בטהראן והעביר לו את מחאת ממשלת איראן על התערבותה, לכאורה, של הולנד בענייניה הפנימיים של איראן. מנכ"ל משרד החוץ, חמיד רזא שאכרי-ניאסר (Hamid Reza Shakeri-Niasar), הזהיר את ממשלת הולנד מפני מתן הגנה לעבריינים והתערבות בענייניה של איראן. הוא ציין, כי מערכת המשפט האיראנית פועלת באופן עצמאי, נוהגת באופן שווה כלפי כלל האזרחים ואינה מאפשרת לסוחרים סמים הנתמכים על-ידי מדינות זרות לפעול באופן בלתי-חוקי במדינה (פארס, 31 ינואר).

גם התובע הכללי, עבאס ג'עפר דולתאבאדי (Abbas Ja'far Dowlatabadi), מתח ביקורת על התנהלותה של ממשלת הולנד בפרשה. בשיחה עם עיתונאים אמר התובע, כי על ממשלת הולנד לדעת, כי אין לממשלות זרות הזכות להתערב בענייניהן המשפטיים של מדינות אחרות. הוא אישר, כי בהראמי נעצרה במהלך מהומות דצמבר 2009, אך הדגיש, כי אין בכך כדי לשנות את העובדה, שהיא אשמה באחזקת סמים (אילנ"א, 31 ינואר).

האתר תאבנאכ, המזוהה עם הזרם השמרני הפרגמאטי, התייחס אף הוא לפרשה וטען, כי החלטתה של הולנד להקפיא את הקשרים הדיפלומטיים עם איראן מהווה ביטוי לאשלייתה של הולנד, שהיא עודנה מעצמה אימפריאליסטית כפי שהייתה במאה ה-18. ההולנדים שכחו, כנראה, שבסוף המאה ה-18 הם הובסו על-ידי שליט האי ח'ארג (Kharg) שבמפרץ הפרסי ואיבדו לנצח את נוכחותם במפרץ ואת יכולתם להתערב בענייניה של איראן. על משרד החוץ להבהיר לממשלת הולנד, גרס תאבנאכ, כי איראן לעולם לא תשכח את הפשעים



האימפריאליסטיים, שביצעה הולנד בשטחה וכנגד צעיריה, ושאיראן של היום אינה אותה איראן של המאות ה-17 וה-18, שאיפשרה לזרים להתערב בענייניה הפנימיים (תאבנאכ, 31 ינואר). יצוין, כי מראשית שנת 2011 הוצאו להורג באיראן למעלה מ-80 בני אדם, רובם באשמת סחר בסמים.

## **תמונות השבוע: המג'לס אישר את מינויו של עלי-אכבר צאלחי לתפקיד שר החוץ**

